

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

УДК 379.091.2:331.548

Д. О. АБРАМОВ, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Л. В. ЛЕБЕДИК, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГОМ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ В УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті окреслено шляхи, педагогічні умови, етапи формування педагогом закладу позашкільної освіти професійних ціннісних орієнтацій в учнівській молоді, розкрито стратегію удосконалення ролі педагога закладу позашкільної освіти у формуванні професійних ціннісних орієнтацій учнівської молоді, подані методичні рекомендації щодо досягнення мети удосконалення ролі педагога закладу позашкільної освіти з формування професійних ціннісних орієнтацій учнівської молоді – сприяння її становленню як основного суб'єкта власної ціннісної сфери.

Ключові слова: професійні ціннісні орієнтації, учнівська молодь, педагог закладу позашкільної освіти, формування, розвиток.

Важливими передумовами успішного виконання ролі педагога закладу позашкільної освіти у формуванні в учнівській молоді професійних ціннісних орієнтацій є забезпечення відповідальності за його результати, здатності до адекватного вибору дій молодій людині і її самовизначення у різних ситуаціях.

Ціннісні пріоритети учнівської молоді формуються і розвиваються під впливом різних зовнішніх і внутрішніх чинників.

Важливу роль у означеному процесі відіграють заклади позашкільної освіти, які є важливими осередками соціалізації молоді, маючи реальні можливості для того, щоб залучити представників учнівської молоді до загальних і національних цінностей, прогресивних ідеалів, сформувати молодих людей свідомими й активними членами сучасного соціуму. Вирішення означеного завдання науковці й освітяни-практики вбачають насамперед у реформуванні системи освіти, упровадженні аксіологічного підходу, який передбачає зміщення акцентів з викладання учнівській молоді конкретної системи знань (чому надавалася першочергова увага традиційною організацією освітнього процесу), на озброєння учнівської молоді певними ціннісними домінантами, які мають забезпечити соціально значущу спрямованість їхньої життєвої активності.

У педагогічній науці, як показав аналіз останніх публікацій, проблема виховання в учнівській молоді ціннісних орієнтацій розроблялася вітчизняними дослідниками – І. Бех, Н. Бордовська, М. Боришевський, Т. Бутківська, М. Васильєва, Л. Ваховський, В. Гриньова, О. Дубасенюк, І. Зязюн, П. Ігнатенко, Н. Коваль, Л. Кравчук, Л. Крицька, Л. Лебедик [1–2; 5], В. Лозова, В. Лутай, С. Максименко, О. Матяш, В. Огнев'юк, Р. Скульський, Л. Степашко, В. Стрельников [3–5], В. Струманський, О. Сухомлинська, Л. Хомич та ін.

Дослідженням ціннісних орієнтацій молоді займалися зарубіжні представники філософсько-психологічної гуманістичної концепції (починаючи з А. Маслоу, К. Роджерса), особливу увагу приділяли ціннісній орієнтації учнівської молоді, умовам актуалізації їхньої суб'єктної позиції, розгляду теоретичних аспектів означеної проблеми, визначенню цілей, завдань і змісту освіти. Тому важливо на основі попередніх досліджень [1–5] сформулювати рекомендації щодо удосконалення ролі педагога

закладу позашкільної освіти у формуванні в учнівської молоді належних професійних ціннісних орієнтацій.

Маємо на меті виявити і сформулювати рекомендації щодо удосконалення ролі педагога закладу позашкільної освіти у формуванні професійних ціннісних орієнтацій в учнівської молоді.

Основні ідеї, вимоги до організації та здійснення освітнього процесу у закладах позашкільної освіти на аксіологічних засадах знайшли відображення в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту» та інших державних документах, де наголошено на важливості забезпечення ефективного функціонування закладів позашкільної освіти у нових соціокультурних умовах, умовах воєнної агресії, формування особистостей учнівської молоді на засадах загальносвітових, загальноєвропейських і національних цінностей.

Сучасна позашкільна освіта має виховати учнівську молодь, здатну реалізувати у житті свій потенціал. Важливим є формування педагогом закладу позашкільної освіти молоді людини, яка зможе адаптуватися до постійних змін (завдяки у неї сформованим професійним ціннісним орієнтаціям).

Педагог закладу позашкільної освіти має знати, що підлітковий вік є оптимальним часом для формування в молоді професійних ціннісних орієнтацій, і допомогти учням у становленні цих ціннісних орієнтацій.

Удосконалення ролі педагога закладу позашкільної освіти у формуванні професійних ціннісних орієнтацій в учнівської молоді залежить від: а) її знань про цінності, ціннісні орієнтації, професійні ціннісні орієнтації; б) знань педагогіки, філософії, психології, соціології; в) планування діяльності учнівської молоді у цікавих їй професіях; г) зв'язку теорії і практики навчання професії; д) професійної практики; е) наявності можливостей в учнівської молоді для саморозкриття, самореалізації у цій

професії; є) підбору технологій навчання; ж) розвитку уміння рефлексувати; з) читання учнівською молоддю книжок, перегляд фільмів, написання творів-есе з професійної тематики; к) тестування нахилів учнівської молоді; л) проведення психолого-педагогічних тренінгів у закладі позашкільної освіти з метою формування в учнівської молоді належних професійних ціннісних орієнтацій.

Для формування у закладі позашкільної освіти в молоді професійних ціннісних орієнтацій слід допомогти їй пізнати себе і прийняти себе, знати свої чесноти, переваги і недоліки. Кожен представник учнівської молоді не лише формується як цілісна, гармонійна особистість, яка зможе долати всі труднощі на своєму шляху та буде прагнути отримати лише фінансову винагороду за свою працю, а й стати людиною і особистістю.

Метою удосконалення ролі педагога закладу позашкільної освіти у формуванні ціннісних професійних орієнтацій учнівської молоді є сприяння педагогом її становленню як суб'єкта ціннісно-сислової сфери. Для цього слід створити такі педагогічні умови: а) усвідомлення учнівською молоддю системи ціннісних орієнтацій, яка є їй близькою; б) спрямованість молоді на гуманістичні цінності; в) мотивації особистісного, професійного самовизначення; г) розвитку в молоді активної професійної позиції; д) збагачення суб'єктного ціннісного досвіду; е) комплексна теоретична, методична і практична підготовка учнівської молоді.

Удосконалення ролі педагога закладу позашкільної освіти у формуванні професійних ціннісних орієнтацій у вихованців є поетапним, враховуючи ієрархію цінностей професії за В. Семиченко: перший етап – формування педагогом закладу позашкільної освіти пріоритетних життєвих цінностей вихованця («рівень загального»); другий етап – формування орієнтацій у вихованців на базові професійні цінності, допомога в усвідомленні

сутності означених цінностей («рівень особливого»); третій етап – становлення в вихованця індивідуальної системи професійних цінностей та їх ствердження («рівень одиничного»).

Отже, розвиток рефлексивної позиції вихованця забезпечує суб'єктивізацію сприйняття професійних цінностей ним через аналіз, оцінку. Гурткова робота закладає фундамент професійних знань, який у вихованця має забезпечити духовне, професійне, культурне його становлення як особистості, що стосується кожного представника учнівської молоді.

Стратегія удосконалення ролі педагога закладу позашкільної освіти у формуванні професійних ціннісних орієнтацій в учнівської молоді є однією з основних, оскільки в структурі особистості вихованця цінності є основою становлення професійних якостей особистості кожного представника учнівської молоді, розвитку його гуманістичної культури, професійних і особистісних компетенцій; ефективним засобом удосконалення ролі педагога закладу позашкільної освіти у формуванні професійних ціннісних орієнтацій вихованців є інформування їх про нові явища у науці, про професійні цінності.

Важливо з'ясувати у подальших дослідженнях, які з чинників дають змогу кожному представнику учнівської молоді зрозуміти необхідність тієї професійної галузі знань, яка сприяє самореалізації його власного «Я», розвинути його здатність засвоювати ці цінності на особистісному рівні, педагогу усвідомити важливість професійних ціннісних орієнтацій вихованців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лебедик Л. В. Загальнодидактичні принципи підготовки педагогів закладів позашкільної освіти на основі настанов Григорія Сковороди. *Сучасні рецепції світоглядно-ціннісних орієнтирів Григорія Сковороди* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 2–4 груд. 2022 р.) / за заг. ред. к.ю.н. Д. С. Луніна. Полтава, 2022. С. 96–99.

2. Лебедик Л. В. Розвиток професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти на основі педагогічних поглядів Григорія Сковороди. *Сучасні рецепції світоглядно-ціннісних орієнтирів Григорія Сковороди* : колективна монографія / за заг. ред. к.ю.н. Д. С. Луніна. Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2022. С. 89–97.

3. Стрельников В. Ю. Концептуальні засади підвищення кваліфікації педагогів закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю. *Освітній фактор. Всеукраїнський науково-педагогічний журнал*. 2022. С. 106–109. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/19211> (дата звернення: 12.10.2023).

4. Стрельников В. Ю. Технології «діадної взаємодії» та ситуаційного навчання студентів. *Педагогічні науки*. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. Вип. 71. С. 34–38. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/10120> (дата звернення: 12.10.2023).

5. Lesya Lebedyk, Viktor Strelnikov. Educational space of continuous education of teachers: a facilitating approach. *Educational space: post-non-classical perspectives* / eds. Dimitrina Kamenova, Svitlana Arkhyrova. Varna : Varna university of management, 2023. 261 p. P. 128–157.

УДК 379.091.113:17.022.1

В. М. КОКОЗА, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Л. В. ЛЕБЕДИК, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ІМІДЖ СУЧАСНОГО КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті окреслено шляхи, педагогічні умови підготовки керівників закладів позашкільної освіти до створення позитивного професійного іміджу, структурні компоненти професійного іміджу керівника закладу позашкільної освіти та структуру його готовності до означеної діяльності.

Ключові слова: професійний імідж, керівник закладу позашкільної освіти, освітньо-професійна програма «Позашкільна освіта», підготовка, розвиток.